

4

* סגירה התפתחותית מוקדמת והעברת נגד

מוזס לאופר ומ' אגלה לאופר

הקדמת העורכים

במשך עשרות שנים תרם הפסיכואנליטיקאי הבריטי מוזס לאופר שורה של מאמרי-יסוד, הן בתיאוריה והן בקליניקה של גיל ההתבגרות. יחד עם מ. אגלה לאופר, הוא כינס יסודות תורתו בתוך ספר מן החשובים בתחום ההתבגרות: Adolescence and Developmental Breakdown. הפרקים שהבאנו מספר זה זקוקים לדברי מבוא.

שלוש תזות לספר, שתיהן שייכות לזווית-ראיה התפתחותית. התיזה הראשונה: יש להבין את מרכז העשייה ההתפתחותית-נפשית של המתבגר סביב פנטזיית-האוננות המרכזית שלו. המדובר במהלך נפשי אינטגרטיבי המאפשר לנער לעבור ממיניות לא בשלה של ילד למיניות בשלה ומעשית של מבוגר. מדובר אם-כן, בתחנת-ביניים התפתחותית. במהלך שהותו של המתבגר בתחנה זו הוא יכול לעסוק בחיבור בין התפקוד המיני המתפתח לבין עולם הפנטזיות לגבי אובייקטים מהמין השני. זאת מלאכת מחשבת ועבודה מפרכת. הנער זקוק לזמן, להווה מתמשך, בו יוכל לגעת בחלקי גוף ובחלקי פנטזיות ולחברן יחדיו. בסוף הנער יוצא לבגרות עם גרעין נפשי מוצק הקובע ומבטא דרכי התייחסותו למיניות שלו בפנטזיה ובפועל, לקשרי אהבה, ולהתנהלות הכללית עם עצמו ועם בני אדם אחרים. דוגמה לפנטזיה כזאת, הנער דיוויד שתואר בפרק הראשון כאן. דיוויד חיבר את חייו הנפשיים והמיניים בפנטזיה על גבר אידיאלי אתו הוא יוכל להתאחד ולהתמזג באופן פסיבי - נפשית ומינית.

התזה השנייה: התפתחות נורמטיבית עוברת דרך תחנת הביניים ואמורה להגיע לתחנה סופית בה מתאפשר שיקום ההורים האדיפאליים. כלומר, תכלית ההתפתחות הנפשית והמינית היא כינונו של ביטחון-עצמי במיניות הבוגרת, באופן שמאפשר להכיר גם במיניותם הבוגרת של ההורים. מהלך זה כולל יכולת להכיר בפער בין הצרכים האינפנטיליים של הילד הקטן לבין היכולת של ההורים לספק צרכים אדיפאליים אלה בפועל. קיים וויתור על הדרישה האדיפאלית לזכות באהבה מוחלטת של ההורה המושלם מהמין השני, ושחרור

* A - Moses Laufer & M. Eglé (1984). Adolescence and developmental breakdown – A psychoanalytic view (Chs. 10-11). New Haven & London: Yale University Press.

של המיניות האישית מלדרוש ולהתמכר לאהבת-אשליה זו. מתוך השחרור, הנער יכול לחפש בפועל מערכות יחסים מציאותיים עם אובייקטים בסביבתו החברתית. עם הוריו הנער יוצר קשר מציאותי עם בוגרים בעלי מוגבלות אנושיות ובעלי מיניות אנושית.

התיזה השלישית: קשה להיות מתבגר. לפעמים תחנת הביניים אינה מצליחה למלא את תפקידה. במצבים כאלה המתבגר עובר התמוטטות התפתחותית (לאו דווקא קלינית) והוא עלול לחתום קבע על תחנת הביניים. כל הפרק הראשון מוקדש לדיון במקרה של נער שלא הצליח להחזיק תנועה התפתחותית, וקיבע את עצמו בתוך פנטזיית-אוננות מרכזית ממנה לא היה מסוגל להשתחרר. מצב כזה מכונה "סגירה-מוקדמת התפתחותית". בתוך תיאור המקרה אנו מכירים את החשיבות הקלינית של התייחסות זאת. בעבודה עם מתבגרים אנחנו למעשה מנסים לעזור למתבגר – ואולי לגייס אותו – לשותפות למען הזמניות של תחנת הביניים. אנחנו לא יכולים לנקוט עמדה נגד תחנה זו, כי היא נחוצה לנער. אבל אנחנו לא יכולים להיות בעד מבנה זמני בתור מבנה סופי. עלינו להכיר את העשייה ההתפתחותית של הנער בדיוק כך: עבודה התפתחותית, ולכן קשה וזמנית. וכמובן שאל לנו להיבהל יחד עם הנער מהקושי להחזיק בעבודה זו, ולדחוף אותו לסגור את התהליך מוקדם מדי. לפעמים התפקיד שלנו דווקא להיאבק נגד סגירה מוקדמת, ולהחזיק את התהליך ההתפתחותי פתוח, גם אם הוא כרוך בצורך, הן של הנער והן של הסובבים אותו, לשאת תוהו ובוהו עוד כעבור דרך. דברים אלה קורמים עור וגידים בדברי המטפל לדייויד בתחילת הטיפול: **עוד לא ברור איך מתחברים יחדיו כל חלקי חיי של דייויד - ודרוש זמן כדי לנסות להבין יותר טוב.**

ברצוננו להעיר עוד שלוש הערות קליניות על הפרקים של לאופר ולאופר. המקרה של דייויד עוסק בנער הומוסקסואל. המחברים נוקטים עמדה שחשוב להכיר בה, גם אם העולם הטיפולי של ימינו אינו אחיד בדעותיו בנושא זה. העמדה של המחברים היא שדייויד שרוי בצרה נפשית גדולה שאינה מאפשרת לחתום מראש כי ההומוסקסואליות שלו תקינה וחלק מטבעו. הם מבינים את ההומוסקסואליות שלו כתחנת ביניים שקרסה וגרמה לסגירה מוקדמת של ערוצי ההתפתחות שלו. בכך, הם טוענים, יש חתימת קבע על פנטזיית-אוננות מרכזית לא בוגרת. כמובן, אין כאן אמירה גורפת לגבי כל נער הומוסקסואל. אך חשוב גם בימינו להכיר כי עמדה הומוסקסואלית יכולה להיות גם ביטוי להתמוטטות התפתחותית, ושההתפתחות ההתבגרותית ההומוסקסואלית תדרוש פתרונות אחרים למצבים אדיפאליים. גם אם המטפל סבור כי ההומוסקסואליות של מטופלו המתבגר תקינה ומהווה ביטוי לטבעו, עדיין חשוב להבין, כמו בכל מהלך טיפולי קליני, את התפתחותו הפסיכו-סקסואלית של מטופל זה.

ההערה השנייה קשורה לביטוי מיוחד למיניות של מתבגרות. לאופר ולאופר מציעים במקום אחר בספר (פרק 4) כי היחס של בנות מתבגרות לאוננות בפועל שונה משל בנים בגלל יחס אחר לידיים שלהן. הם טוענים כי ידה של הנערה, שהיא ביטוי לעצמי-הנשי שלה, מתבלבלת עם משמעות של יד-אמא. טשטוש זה יוצר לפעמים בהלה והימנעות מוחלטת

מפעולות אוננות. זאת פורמולציה מקורית שכדאי להדגיש.

דבר שמביא אותנו להערה האחרונה. האם נכון לדבר עם מתבגרים על מיניות ועל אוננות בצורה כל כך בוטה? האם דיון באברים וחלקי גוף אינו חודרני או מציצני ואינו מכבד את ה"פרטיות" של המטופל בתחום זה? אין תשובה אחידה לשאלה זו. על המטפל קודם כל להכיר בקשיים האישיים שלו, שחלקם כרוכים בהעברת-נגד למיניות של מתבגרים. לאחר מכן יש מקום לתהליך של "בקשת רשות" – בה המטפל מציין את החשיבות של התחום לפי דעתו המקצועית והבוגרת ומשאיר מקום למתבגר להרשות דיון במידה שהוא מסוגל. מניסיוננו, הרבה מתבגרים נושמים לבסוף לרווחה אחרי שדיון בוגר ופתוח על מיניות מאפשר להם לשיים ולהמשיג, לחשוב – "לעשות משהו" – עם המיניות שלהם. כמובן ההכנה הכי טובה למטפל – צלילה לתחנות הביניים של ההתבגרות האישית שלו.

המחברים הינם אנליטיקאים בריטיים המובילים בתחום של טיפול אנליטי עם מתבגרים. ההשפעה הברורה של הגישה ההתפתחותית של אנה פרויד ניכרת בכל כתביהם, וספרם

המאמר

סגירה התפתחותית מוקדמת

מתבגרים מסוימים מגיעים לטיפול ברצון אך מגלים כי הם אינם מסוגלים כמעט ליטול חלק פעיל בתהליך הריפוי של הפסיכופתולוגיה שלהם. אין הכוונה כאן לאותם מתבגרים שחוו התמוטטות התפתחותית בשלב הבגרות המינית ואשר הטיפול בהם כולל כצפוי מגוון של בעיות ומשברים שעלולים להעמיד בסכנה חמורה את המשך הטיפול. כאן הכוונה לאותם מתבגרים שמהלך הפתולוגיה שלהם ותוצאתה שונים. כוונתנו לאלה שמגיעים לטיפול עם פתולוגיה מוגדרת ו"שלמה" בהרבה. אצל אלה התהליך ההתפתחותי של ההתבגרות לא רק הופרע כתוצאה מהתמוטטות בשלב ההבשלה המינית, אלא נפסק בטרם עת, דבר שמתבטא בפתולוגיה מובנית יותר והפיכה פחות, אולי אפילו בלתי-הפיכה.

לגבי מתבגרים אלה, התקופה משלב ההבשלה המינית ועד שלב הבגרות אינה משמשת לאינטגרציה של איברי-המין הבשלים כחלק מדימוי הגוף. המיניות שלהם והבחירה שלהם באובייקט המיני נקבעו סופית מייד לאחר הבשילה המינית, ושום שינוי אינו יכול להיעשות מאוחר יותר בשלב ההתבגרות – לגביהם התרחשה סגירה מוקדמת בתהליך ההתפתחותי.

חומר קליני: דייוויד

כאשר דייוויד בן השמונה-עשרה הגיע לטיפול, הוא תיאר באריכות את הדיכאון שלו, את הקושי שלו בלימודים ואת הלבטים שלו ביחס להמשך דרכו – הוא היה מוכשר הן בפילוסופיה

והן באומנות. בתחילה, בפגישה הראשונה, הוא התייחס אך ורק לבדידותו. האנליטיקאי אמר לו שהסיפור שלו אינו יוצר עדיין תמונה ברורה, וביקש להיפגש עם דייוויד פעמים אחדות כדי לנסות להגדיר במה דייוויד חושב שהאנליטיקאי יכול לעזור לו. נדרשו פגישות אחדות כדי לבסס אצל שניהם את הבחירה באנליזה כטיפול המתאים ביותר.

כל יחסיו של דייוויד היו הומוסקסואליים, והוא אמר שהוא חש כי הוא מצוי כעת בתהליך של קבלת החלטה לחיות חיים הומוסקסואליים. איש לא ידע על כך. אולם עד כה ניהל דייוויד מספר רב של מערכות יחסים עם גברים, שכל אחת מהן הייתה בשלב זה או אחר מינית, כולל יחסי-מין אנאליים, מציצה, הכנעה פיזית על-ידי בן-הזוג או של בן-הזוג, ומפעם לפעם השתתפות באורגיה, שפירושה היה מגוון של התנסויות מיניות בלילה אחד עם גברים רבים.

בתחילת האנליזה היה האנליטיקאי מודע היטב לכך שהוא עצמו ייאלץ להתחרות עם הסיפוקים המעוררים והמושכים יותר שדייוויד שואב מיחסיו עם גברים, אך הוא חש שהדיכאון של דייוויד וחרדתו הקיצונית לנוכח האפשרות לאבד משהו עשויים להוות בעלי-ברית בטיפול ובהתרה האפשרית של הפתולוגיה. דייוויד ידע מלכתחילה שהאנליטיקאי אינו מקבל את השקפתו שהומוסקסואליות הינה נורמלית ככל צורה אחרת של מיניות. דייוויד היה ללא ספק איש צעיר מוכשר מאוד, אך בתפקודו היו סימנים של אובדן מגע עם העולם הסובב אותו, למשך פרקי זמן חולפים, שבמהלכם הוא חש עטוף בפנטזיה שלו. הוא היה נוסע לעיתים באוטובוסים במשך שעות, עד שהיה מסיים בסופו של דבר בנקודת ההתחלה. בפרק-זמן זה הוא חש מנותק מהעולם הממשי, וכל תקוותו הייתה "להתגלות" על-ידי גבר יפה-תואר. לפעמים היה מעביר את הערב בריקודים במועדון, מתנהג כ"גבר" בחלק מן הערב, ואז חש שהוא "משתנה".

בתחילת האנליזה המסרים שהעביר דייוויד סבבו סביב הקרבה לאמו, שעברה להרגשתו התקפי שיגעון במהלך ילדותו, ולאביו, שחרף הצלחתו הרבה בעבודתו היה, לדעת דייוויד, כישלון בבית. זכרונותיו מתקופת הקדם-בגרות היו של ילד מבודד ומפוחד, נערץ על-ידי הוריו שראו בו ילד מבריק, אך פוחד מפני ילדים אחרים בבית-הספר, שהתעלמו ממנו. הוא היה ילד יחיד, והוא זכר שעות פנאי רבות שבהן בילה בציור נופים בשביל אמו, שהייתה יושבת לצידו משולהבת. בגיל שש הוא קיים יחסי-מין ראשונים עם בן אחר, שכללו מציצה הדדית. במהלך הקדם-התבגרות הוא המשיך לחוות חוויות מיניות שונות – אוננות הדדית, מציצה, חיבוקים או אוננות תוך צפייה בתמונות של אתלטים. מייד לאחר בשילתו המינית נהפכה החדירה האנאלית אל בן-הזוג או על-ידי בן-הזוג לפעילות שבשגרה. יחסיו במהלך ההתבגרות התאפיינו בפרידות ביוזמתו או ביוזמת בן-הזוג, גרימת צער לבן-הזוג או על-ידי, אך תמיד היו כמה גברים שהיו זמינים לו.

בהעברה נהפך האנליטיקאי עד-מהרה לאב הכושל שלא היה יכול לעשות שום דבר כמו שצריך. הוא נהפך לדמות המנסה להסיר מדייוויד את ההומוסקסואליות שלו. דייוויד רצה להרגיש קרוב

אליו, אך חש שהאנליטיקאי אינו מתיר זאת. דייוויד דיבר באריכות על אומנותו, על הישגותיו על עד אמצע הלילה על-מנת לקרוא ספרים על פילוסופיה, ומפעם לפעם סיפר לאנליטיקאי על הגבר שאיתו בילה בלילה הקודם. דייוויד החל להתגרות בו באמצעות רשימה ארוכה של גברים יפים שאהבו אותו. אך הפירושים בשלב זה פונוו בעיקר לאכזבתו ולתחושתו שכל אותם גברים יפים מותירים אותו בכל-זאת עם תחושת בדידות וריקנות, ותורמים לתחושתו שהאנליטיקאי הינו כישלון.

האנליטיקאי הסב את תשומת-ליבו של דייוויד לפחדו מלהגיע לטיפול, אך לא ניסה לפרש זאת, פשוט משום שלא ידע עדיין מה עשויה להיות משמעותו. הוא היה יכול לנחש את משמעותו – פחד מקרבה, פחד מכניעה, רצון בקרבת האנליטיקאי כדי שדייוויד יוכל אז להרוס אותו, למשל. במקום, התייחס האנליטיקאי שוב ושוב לאי-ההתאמה בין תחושתו של דייוויד שהעולם היה מושלם אילו היה לו בן-זוג מיני יפה, לבין תחושתו האישית ששום דבר לא שווה את המאמץ ושחסור לו להרשות לעצמו להרגיש עצוב. הוא סיפר על חלום שחלם על גבר ששוכב על מקפצה בבריכה, כאשר הגבר והמקפצה מצויים מתחת למים. הגבר נראה מרוצה אך מת. חלום זה סימן את תחילתו של שחזור ההתמוטטות שהתרחשה בשלב הבשילה המינית, אך דייוויד הפסיק את הטיפול בטרם הספיקו השניים להבינו או לעבד אותו במלואו.

בעקבות החלום סיפר דייוויד לאנליטיקאי על השעות שבילה בחדרו בשכיבה על הרצפה בתחושה כי הוא אינו מסוגל לקום. במקום העבודה שלו הוא קיים יחסי-מין עם עובד אחר, אך לאחר-מכן לא טרח אותו אדם אפילו לברכו לשלום ברחוב. דייוויד הלך אז לחדרו, שקל התאבדות, ובילה כשבע שעות בשכיבה על הרצפה בתחושה שמשהו מת בתוכו. הדבר כה הפחיד אותו - המחשבה שהוא עלול לקפוץ החוצה מן החלון – שהוא ברח מן החדר ושוטט ברחובות במשך רוב שעות הלילה.

אי-רצונו להמשיך באנליזה היה קשור לפחד המידי שהאנליטיקאי יכריח אותו לזכור מה קרה באותו יום. הוא האשים את האנליטיקאי בסילוק הגברים שעשוהו מאושר, ואמר שהוא מעולם לא חשב שוב על האפיזודה במקום העבודה עד שהאנליטיקאי הכריח אותו לחלום חלום כזה ולהיזכר באותה פעם נוראה. ההתרגשות במפגשים – הפנטזיה שהאנליטיקאי יחדור אל תוכו ויתמזג עימו לכלל ישות אחת – נכללה בפירושים. אך העובדה שלפי שעה משמעותה של התרגשות זו הייתה חשובה הרבה פחות מן החרדה והמשמעות של תחושת היאוש העמוקה כל-כך שחוה דייוויד, כאשר שכב על הרצפה במשך שעות, לא חמקה מעניו של האנליטיקאי. כלום לא שווה, אפילו יופיו הפיזי, אם המטפל מזכיר לו שהוא אינו יכול למצוא משהו שיאהב אותו לתמיד. הוא הצליח אז "להודות" שהוא נוהג עדיין לשכב על הרצפה במשך שעות, ושלעיתים קרובות הוא מעביר חצי לילה בתחושה שהכל שחור ואבוד.

הוא נזכר כמה נדהם כאשר פלט לראשונה זרע, ואיך היה בטוח שאמו תיגעל מזה. במשך שנה וחצי לאחר הבשילה המינית הוא ניסה לדבר בקול גבוה. הוא נזכר כיצד נהג במהלך אותה תקופה לשכב בהיחבא על הרצפה בחדרו, לבכות ולרצות שאמו תאמר לו שהיא תמשיך לאהוב אותו בזכות אומנותו. הכמיהה אל האב מעולם לא הייתה מודעת, ופירושי ההעברה לא הביאו לידי כך שלאותה כמיהה תהיה משמעות רגשית כלשהי לגביו.

דייוויד דיבר על עברו, אך זכרונותיו היו מצומצמים ביותר והוא מאד פחד מפני יצירת מגע עם עבר שלגביו חש כי עשה לו אידיאליזציה ואז איבד אותו. המוקד באותה נקודה היה בעבר הקרוב ובחוויות הרגשיות, שהיו מבחינתו חוויות חיות עדיין אך מפחידות. פירושי ההעברה כווננו בראש ובראשונה אל הדרכים השונות שבהן חווה דייוויד את האנליטיקאי מתייחס לקשריו לבני-זוגו המיניים, אל השתוקקותו אליו כבן-זוג מיני ואל משאלתו הן להיות נאהב על-ידיו והן לחסל את אוננו. שנאתו של דייוויד את אמו והאשמותיו כלפיה, שהופיעו לעיתים קרובות בחלומותיו, נכללו לפעמים בפירושים, אך האנליטיקאי התרכז בעיקר בפחדו מן הנשים במקום עבודתו ובאי-נוחותו ובחרדתו מכך שיתייחסו אליו כאל גבר כשיר מבחינה מינית.

הפרטים הראשונים בדבר תוכנה של פנטזיית האוננות המרכזית שלו עלו מתוך סיפוריו החוזרים על חוויות מציצה עם גברים, מתוך מאמציו להכריח את המטפל לתקוף אותו ולהכותו, ומתוך תיאורו את הסיפוק שהיה מקבל מגברים לאחר חדירה אנאלית והתחבקות זה עם זה. לקראת החלק המאוחר יותר של הטיפול, הרעיון של היות אחד עם האובייקט כאשר הוא נחדר אנאלית נהפך ליתמה חשובה. אך עד שהופסק הטיפול לא הושגה כל הבנה משמעותית בדבר התוכן של פנטזיה זו.

קצת יותר משנה לאחר תחילת הטיפול פגש דייוויד גבר מבוגר ממנו במעט, שבו ראה את הזכר המושלם. כאשר הדברים הסתדרו עם אותו גבר, לא היה כל מקום לטיפול בחייו. הוא החל לאחר, ואחר-כך אף להיעדר. אם נגרם לו צער משום שאותו גבר התעצבן עליו או איים לעזובו, דרש דייוויד שהאנליטיקאי ינסה לעשות משהו כדי לוודא שלא יעזבו אותו. שום דבר אחר לא שינה כעת. הוא נעדר מעבודתו, ישב בחדרו, התקשר אל אותו גבר בטלפון שעה אחר שעה והתחנן שיסלח לו. כאשר אותו גבר עזב את דייוויד למען גבר אחר, חש דייוויד כי אין כל טעם להמשיך לחיות ושקל להרוג את עצמו. אך לאחר שבועות מספר הוא החליט לעזוב את עבודתו והחל לחפש עבודה בעיר אחרת. כאשר הוצעה לו משרה הרחק מלונדון, הוא החל לחשוש מלאבד את האנליטיקאי ולהיות לבדו. האנליטיקאי דן עימו בתוצאות האפשריות השונות של ההחלטה להפסיק את הטיפול, אך אף-על-פי-כן החליט דייוויד להפסיק. לפני הסיום הוא סיפר לאנליטיקאי שבעודו מחפש עבודה באותה עיר אחרת הוא פגש גבר שהוא סבור כי יוכל לתת לו את מה שהוא רוצה כעת. הוא היה מודע לכאורה לעובדה שיחסי העתידיים יהיו הומוסקסואליים ושהוא יהיה פגיע לדיכאון חמור. אך הוא חש שהאנליטיקאי אינו מסוגל לגונן עליו מפני הכאב וההשפלה

הנגרמים לו כאשר עוזבים אותו למען גבר אחר. כמו-כן הוא לא חש שיש לו איזשהו עניין בנשים. "אני יודע שהן שם, אבל אני אפילו לא שם-לב."

אף שהוא נראה חרד מסיום הטיפול, הסיפוק שהוא חש כתוצאה מהניצחון המפונטז על האנליטיקאי הפך את עזיבתו לצורך חיוני.

במקרה של דייוויד, כל התנסויותיו המיניות במהלך הילדות וההתבגרות היו עם גברים. לפני תקופת ההתבגרות כבר היו לו מערכות יחסים עם בנים, שאיתם הצליח לממש בפועל את הפנטזיה של היות זכר ונקבה גם-יחד. בתקופת החביון ולאורך כל תקופת ההתבגרות לא התהטאו הפנטזיות שלו באוננות בתור ניסוי (trial action) אלא מומשו בפועל עם גברים אחרים דרך מציצה ודרך היחדרות וחדירה אנאליות. במהלך אותן התנסויות מיניות הוא חש מאוחד איתם ומצא את השלמות שכה חיפש. לאחר הבשילה המינית כללו תמיד אותן התנסויות מיניות גם פליטת זרע, ומשמעות הדבר הייתה שפנטזיית האוננות המרכזית שלו מומשה בפועל באותן התנסויות ושמבחינה התפתחותית התבססו אמצעי הסיפוק העיקריים שלו טרם זמנם (A. Freud, 1965; Gillespie, 1964; Glover, 1933), וכתוצאה מכך לא יכלה תקופת ההתבגרות לתרום דבר לתוצר הסופי של הארגון המיני שלו.

מתבגרים רבים מגיעים לטיפול עם מאפיינים דומים לאלה של דייוויד, אך הטיפול שלהם עשוי להתקדם אחרת, והפתולוגיה שלהם עשויה להיות הפיכה באמצעות הטיפול. הבדל מכריע אחד בין אותם מתבגרים לבין דייוויד הוא שבחירת האובייקט שלהם נקבעת יותר על-ידי חרדה ורגרסיה ליחסי אובייקט קדם-אינסטטואליים, בעוד שאצל דייוויד הבחירה באובייקט המיני והאמצעים להשגת סיפוק מיני נקבעו על-ידי אינטגרציה של איברי-מין מעוותים, שהולידה דימוי גוף מעוות וחיזקה את הניתוק המוקדם שלו מן המציאות. לגבי דייוויד, הבשילה המינית ותקופת ההתבגרות קיבעו את העיוות המוקדם יותר של המציאות; ההתנסויות המיניות והגוף המיני – המציצה, החדירה האנאלית – אפשרו לסיפוקים הקדם-גניטליים המוקדמים ליהפך לגניטליים ולאינסטטואליים, ולפיכך לסוטים (Chasseguet-Smirgel, 1981; Deutsch, 1932; Ferenczi, 1952 [1913]). לגבי דייוויד, להבדיל מאותם מתבגרים שהתנהגותם נקבעת יותר על-ידי חרדה ורגרסיה, תקופת ההתבגרות שימשה לחיזוק של עיוות המציאות שלו או של הניתוק שלו ממנה. במקרים כאלה ניתן לומר שהתרחשה חתימה בטרם-עת של התהליך ההתפתחותי, שכתוצאה ממנה התקבעה הפתולוגיה הרבה לפני סופה של תקופת ההתבגרות ונעשתה הפיכה הרבה פחות.

כאשר עודד האנליטיקאי את דייוויד להחליט על טיפול אנליטי, הוא היה מודע לכך שהטיפול לא יוכל להתחרות עם הסיפוק שהתקיים מחוץ לטיפול. דייוויד מעולם לא פקפק באמת בבחירתו בהומוסקסואליות, אולם האנליטיקאי חש שהדיכאון החמור של דייוויד עשוי להיות בעל-

הברית בטיפול. הטעות הייתה נעוצה באמונתו של האנליטיקאי שההתנסות בהעברה ועיבוד ההתמוטטות שחלה בשלב הבשילה המינית יוכלו להציע לדייוויד תקווה שונה ולעזור לו לוותר על הצורך להרוס את האובייקטים האדיפליים על-ידי הריסת הגוף המיני שלו עצמו. האנליטיקאי לא צפה מראש את אי-יכולתו של דייוויד לחוות את התסכול הגלום ביחסי ההעברה, עם ההבטחה המרומזת לסיפוק וליחסי אובייקט משביעי-רצון יותר בעתיד. ב"משביעי-רצון יותר" כוונתו להסרת האיום התמידי של נטישה וייאוש, וכן ליכולת לשמר קשר הדוק יותר עם העולם החיצוני ולוותר על העיוותים שהיו לפנים את האמצעים הזמינים היחידים לשימור תחושה של שיווי-משקל נרציסטי. במקום זה, דייוויד נאלץ לחזור על הניצחון המאני על האב האדיפלי ולהנציח את השנאה כלפי אמו (Greenson, 1968). הרס המיניות הגניטלית שלו שימר קשר אל גופו האדיאלי אך בו-בזמן חיבל באפשרות שהוא יחוה מחדש את ההתמוטטות שהתרחשה בשלב הבשילה המינית ויעבד אותה באנליזה. האנליטיקאי ייצג את הדמות שעלולה לחבר אותו אל הדיכאון המפחיד ואל המשמעות של שנאתו. דייוויד החליט לעזוב את הטיפול כאשר הוא נעשה מודע לכך שהוא מתחיל להרשות לאנליטיקאי ליצור אצלו ספק ביחס לארגון המיני הנוכחי שלו.

לשוני הדינמי בפסיכופתולוגיה ההתבגרותית בין "סוטה" לבין "רגרסיבי" יש השפעה חשובה על הסבירות להיפוך הפתולוגיה באמצעות טיפול. ב"סוטה" כוונתו לפתולוגיה מקובעת; ב"רגרסיבי" אנו מניחים המשך של התהליך ההתפתחותי שבו דימוי הגוף המיני וההבחנה הסופית זכר-נקבה מתקבעים רק בסוף תקופת ההתבגרות. הבדלים דינמיים כאלה עשויים לחול גם על גילויים אחרים של התמוטטות התפתחותית חמורה, כגון התנהגות שמבחינה תיאורית כוללת מחשבות-שווא, תגובות מלנכוליות או השלכות פרנואידיות שמולידות מחשבות-יחס. בהערכת גילויים כאלה של פסיכופתולוגיה נחצה מידה של זהירות שמא בקלות הדעת נראה בתופעות הללו סימנים לפסיכוזה. בתקופת ההתבגרות מסקנה לגבי פסיכוזה אינה פשוטה כל-כך, ואבחנה כזו עלולה להיות טעות חמורה. במקום זה ניתן ליישם את אמות-המידה שהוצעו כאן, של פתולוגיה "מקובעת" אל מול פתולוגיה שמאפשרת עדיין את המשך התהליך ההתפתחותי.

העברה-נגדית והתפתחות המינית של המתבגר

חלק חשוב במלאכתו של הפסיכואנליטיקאי בעת הערכה או טיפול הוא הצורך להחליט אם צורות מסוימות של פעילות מינית או של התנהגות מינית הינן סימנים לאבנורמליות. שיפוט כזה הינו גורלי בעבודה עם מתבגרים משום שהוא נוגע בתחושת המציאות של האדם, ביחסו אל עצמו כאל יצור מיני וחברתי, כמו גם למצבו הפסיכולוגי העתידי.

בפרק זה נדון בסוגיות שחייבות להיות חלק ממשימת ההערכה או הטיפול, ואשר משפיעות על העבודה היומיומית עם המתבגר. הסוגיות הן: (1) האם צורות מסוימות של פעילות והתנהגות

מיניות במהלך ההתבגרות מייצגות תמיד שיבוש בהתפתחות הפסיכולוגית? (2) האם שיבוש כזה, אם קיים, מצדיק התייחסות אל פעילות והתנהגות כאלה כאל "אבנורמליות"? (3) האם הפסיכואנליטיקאי צריך להביע את דעתו השיפוטית ביחס לפעילות ולהתנהגות הללו?

אף שקשה להעריך את השלכותיה של הפעילות המינית הנוכחית של המתבגר, חיוני בכל-זאת לגבש דעה ביחס להשפעה שעשויה להיות לפעילויות וליחסים מיניים שונים על האוריינטציה המינית של האדם. כוונתנו בכך להומוסקסואליות, פְּטִישִׁיזם, טרנסווסטיות ופעילויות מיניות סוּטות אחרות בתקופת ההתבגרות.

התמוטטות התפתחותית, בתקופת ההתבגרות עשויה להתבטא במגוון דרכים, ולפעמים היא עשויה לא להיות גלויה לעין. אך צורות מסוימות של פעילות מינית מעידות תמיד שהתרחשה התמוטטות התפתחותית. האופן שבו אנו מגדירים את התפקיד שלנו בעבודה עם המתבגר, והשיפוט שלנו ביחס לנורמליות או לאבנורמליות של צורות מסוימות של פעילות או התנהגות מיניות, קשורים ישירות להשקפותינו ביחס לתפקיד ההתפתחותי של ההתבגרות, ביחס למשמעות של כשל התפתחותי וביחס לסיכויים לבריאות נפשית או לפסיכופתולוגיה בעתיד.

בפרק זה נציג גורם נוסף שרלוונטי לסוגיית השיפוט אם צורות מסוימות של פעילות או התנהגות מיניות הינן נורמליות או אבנורמליות. משימת התפתחות חשובה במהלך ההתבגרות היא שיקום של ההורים האדיפליים, כלומר, פיתוח היכולת – עד סוף תקופת ההתבגרות – לתחילתה של סליחה להורים המופנמים על כך שלא שימרו את מצב הילדות המקורי של שלמות נרציסטי (Leowald, 1979). במונחים של הקשר בין השלב האדיפלי ובין שלב ההתבגרות, משמעות הדבר שעד סוף תקופת ההתבגרות אמורה לצמוח היכולת לבחון באופן לא-מודע את האכזבות האדיפליות ואת הקנאה וצרות-העין של שני ההורים, באופן שמבטל את האשמת ההורים האדיפליים בכשלונות המוקדמים. במונחים של גניטליות, משמעות הדבר שעד סוף תקופת ההתבגרות אמור לצמוח החופש הפנימי להכיר באופן לא-מודע בכך, שהמשאלה והתביעה האדיפליות המקוריות הכילו פנטזיה בלתי-ניתנת למימוש, של הנצחת השלמות ושל השגת ההורה האדיפלי בסוף. במקום פנטזיה זו, בהתפתחות נורמלית, האדם אמור לפתח במהלך תקופת ההתבגרות, ובמיוחד בסופה, שימוש חופשי בהזדהויות אדיפליות שיאפשר לו להכיל את איברי-המין המתפקדים בתוך דימוי הגוף שלו (Blos, 1977; Freud, 1924; Greenacre, 1969). במצב זה המתבגר יכול לחוש שהגניטליות הינה זכותו, שהוענקה לו על-ידי ההורים האדיפליים, ושזכות זו מבטלת כל צורך או משאלה להרוס את הגניטליות הזו. זו הכוונה בביטוי "פעילות על הגוף" – תהליך שבאופן נורמלי מסתיים עד סוף ההתבגרות.

אולם צורות מסוימות של פעילות והתנהגות מיניות מייצגות לכל הפחות התמוטטות בתהליך ההתפתחותי של ההתבגרות, ונושאות עימן באופן לא-מודע הצהרה בדבר יחסו של המתבגר אל

גופו המיני שלו עצמו, שמזוהה כעת עם זה של ההורה האדיפלי. מתבגרים עם התנהגות כזו לא הצליחו להשתמש בהתבגרות כבתקופה שבה הם יכולים לשפר את יחסם עם ההורים האדיפליים, כלומר, הם לא הצליחו, באמצעות הגניטליות שלהם, להזדהות עם המיניות של ההורים. במקום זה, הם משתמשים בגופם כדי לחוות במציאות את הפנטזיה של הרס האם האדיפלית – זו שמוסיפה להיות מואשמת בגזלת האיחוד המושלם והשלמות הנרציסטית המקורית של הילד, שהינו כעת מתבגר. בתקופת ההתבגרות, אותם אנשים מוכרחים להרוס את הגניטליות שלהם ולהמשיך לבטא באופן סמלי את הרס איברי-מינם הבשלים מבחינה פיזית. דבר זה נכון לגבי אלה שבסוף התבגרותם כבר אין להם כל ברירה אלא לקבל סוגים מסוימים של פעילות ויחסים מיניים כביטוי עיקרי של המיניות שלהם, כפי שקורה בהומוסקסואליות, פְּטִישִׁיזם, טרנסווסטיות וסטיות מיניות (Limentani, 1977; Stoller, 1969).

הסכנה הנוספת לאותם מתבגרים היא שסוג כזה של השלמה עם פעילות מינית עיקרית משמעה גם שהפנטזיות המיוצרות במהלך ההתבגרות, במקום שישמשו באופן פעיל בניסיון לשנות את פנטזיית האוננות המרכזית, מוצאות את מקומן בתוך הארגון המיני הפתולוגי של המתבגר ומעצימות את איכותה והיקפה של ההתמוטטות ההתפתחותית. השנאה וההאשמה הלא-מודעות כלפי ההורה האדיפלי עלולות להיות התוצאה הסופית בחייהם של מתבגרים רבים, בין אם פעילותם ויחסיהם המיניים כוללים אנשים מהמין האחר ובין אם לאו. אולם לאלה שרכשו את היכולת הפנימית לבסס יחסים הטרנסקסואליים, ואשר יכולים להסתמך על הגניטליות הפיזית כעל האמצעי העיקרי להשגת סיפוק מיני, יש עדיין אפשרות לבחון שוב את הפתרונות הפנימיים הקודמים שלהם ולבטל את הנזק שגרמה ההתמוטטות ההתפתחותית.

בחירת האובייקט המיני במהלך תקופת ההתבגרות, ובמיוחד בסופה, מייצגת את האופן שבו המיניות הגניטלית שולבה או לא שולבה אל תוך הארגון המיני הסופי. במילים אחרות, יחסו של אדם אל האובייקטים האדיפליים, אל הגוף המיני שלו עצמו ואל העולם החיצוני מייצג גם את יחסו אל המציאות. רק עם הצורך לוותר בסופו של דבר על המשאלות האדיפליות המקוריות ניתן לבסס סופית את בוחן המציאות. במהלך ההתבגרות יש לתהות שוב על פתרון אדיפלי זה ביחס למציאות, ועד סופה יש ליישבו מחדש. אולם אותם מתבגרים שדחו או התכחשו לגניטליות שלהם, ואשר באופן לא-מודע חייבים להמשיך להשתמש בגוף המיני שלהם ובאובייקט המיני כדי לחזק את השנאה העצמית שלהם ואת שנאתם כלפי ההורה האדיפלי, אינם בוחנים שוב במהלך ההתבגרות את היחס המקורי שלהם אל המציאות. על-כן קיימת בהכרח הפרעה חמורה ביחסם הנוכחי אל המציאות (Chasseguet-Smirgel, 1981). השנאה העצמית שלהם והצורך שלהם להרוס את הגניטליות שלהם מחזקים את העיוותים ובסופו של דבר מאלצים אותם להיכנע לתמיד. אם לא נעזור להם לבחון שוב במהלך ההתבגרות את הפתרונות המקוריים שלהם, ולהוסיף משמעות לשנאה ולדחייה האדיפליות שלהם כלפי ההזדהות עם ההורה האדיפלי מאותו מין,

יאבדו אותם מתבגרים לנצח את ההזדמנות להעמיד את מסלול חייהם בסימן שאלה, ולהפוך את כיוונו.

דחייה של אדם את מיגדר גופו שלו במהלך ההתבגרות, כגבר או כאישה משמעה שהוא דוחה באופן בלתי-הפיך את ההזדהות האדיפלית עם ההורה מאותו מין. משמעות הדבר שיחסו של אותו אדם כלפי גופו שלו, אם בחירת האובייקט הינה הומוסקסואלית או כזו שבה איברי-המין אינם הכלי העיקרי לרכישת סיפוק מיני ולאהבת האובייקט המיני, מכיל גם את חוסר התקווה שעזמו חי למן הילדות. ביחסים כאלה תפקיד ההולדה מוכחש או נראה לא-רלוונטי. אך האפשרות לבחירה בהולדה במהלך ההתבגרות הינה מרכזית לביסוס זהותו המינית של האדם. היכולת לבחור להיות אב או אם הינה חלק בלתי נפרד מיחסו של אדם כלפי עצמו כזכר או כנקבה, ומהווה היסוד לקביעה הסיפית של היחס כלפי עברו או עברה. אותם יחסים ששוללים במהלך פעילותם המינית את האפשרות של הולדה מגבירים את העיוות של דימוי הגוף המיני ויחד עם זאת מעצימים בהכרח בו-זמנית את השנאה העצמית ואת השנאה כלפי האובייקט האדיפלי. יחסים כאלה מנתקים חוליה מקשרת עם העבר. במונחים של חייו העכשוויים של אותו אדם, הם עלולים גם לחזק את התחושה שלעברו אין שום קשר אליו, שהוא פשוט תוצר של הורים ששנאו אותו ואשר מנעו ממנו את הזכות למיניות גניטלית (Harley, 1961; Lampl-de Groot, 1962).

העברה-נגדית

כאשר הפסיכואנליטיקאי מקבל על עצמו לנסות לעזור למתבגר, הוא מסכים בין-השיטין שתינתן למתבגר ההזדמנות לבחון אותם תחומים בחיי ההווה והעבר שלו שחוללו את הבעיות הקיימות כיום ואשר מהווים כעת חלק מחייו הפנימיים. הוא מקבל על עצמו גם לעזור למתבגר להתחבר יותר אל אותם גורמים או התנסויות בחייו שקבעו את הבחירה שעשה או שהוא מעוניין לעשות ביחס לחייו בהווה ובעתיד.

המתבגר יכול להסכים עם המשימה שקיבל על עצמו האנליטיקאי, או שהוא יכול לחוש שיש לו הזכות לבחור כל דבר שיחפוץ, מבלי שהאנליטיקאי יעמיד בחירה זו בסימן שאלה. אולם כבר מן ההתחלה, האנליטיקאי אינו יכול להסכים להשקפה זו, משום שקיים הבדל חשוב בין הכוונה או הבחירה המודעות של אדם, לבין הגורמים הלא-מודעים שקובעים "בחירה". הקושי הגדול שיש למתבגר להכיר ולקבל את נוכחותם של גורמים בחייו מעבר לאלה המודעים, יחד עם כוחה העצום של הפתולוגיה, עלולים לדחוף את המתבגר הפגיע או החולה-בפוטנציאל, לדחות כל הגדרה או הבנה של התנהגותו מעבר לאלה המודעות. הוא עלול גם להיאלץ להתכחש למרותו של העבר, ואף לחוש שכל בחירה זולת זו שעשה באופן מודע, הינה כניעה לעבר, כלומר, כניעה להורה האדיפלי שלהרגשתו אחראי מלכתחילה למצבו הנפשי הנוכחי.

האנליטיקאי עלול לשגות ולבלבל בין השקפותיו המוסריות או האתיות ביחס לזכויותיהם של אנשים, לבין האחריות שהוא נוטל על עצמו, כאשר הוא בוחר לעבוד עם אנשים שחייהם הפסיכולוגיים העתידיים מצויים עדיין בשלב של קביעה וגיבוש סופי. אם אנחנו מסכימים שצורות מסוימות של פעילות או התנהגות מיניות במהלך ההתבגרות, הינן לכל הפחות, סימן להתמוטטות התפתחותית, אזי אחריותנו היא בראש ובראשונה, לנסות לשמור נתיב פתוח למימוש הפוטנציאל לבחירה, הקיים עדיין אצל אותו מתבגר. אם אנו מחילים את השקפותינו ביחס לזכויותיהם של אנשים, על תפקידנו בעת הערכה של מתבגר, או טיפול בו, אזי אנו מסתכנים באישוש אמונתו הלא-מודעת של המתבגר, שאין לו כל תקווה, שהוא חסר ערך, ושההורה האדיפלי כבר התיימש וויתר על כל משאלה שהייתה לו שילדו יהיה יצור מיני ובעליו של גופו המיני. המתבגר הפונה לקבלת עזרה, עשוי לייחל לסוג כזה של אישוש, אך בה-בעת הוא עשוי גם לקוות שהאנליטיקאי יפקפק בבחירות שעשה עד כה, ויציע לו את האפשרות של פתרון שונה. כתוצאה מהטיפול, המתבגר עשוי לחוש שהוא יכול כעת לבחור באופן פעיל כיצד להיות את חייו החברתיים והפסיכולוגיים. הוא יכול להחליט אכן להמשיך להיות חיים שהינם, למשל, הומוסקסואליים במונחים של בחירת בן-הזוג המיני שלו; או שהוא יכול להבין שמערכות היחסים היחידות שהוא יכול לייחס להן ערך, ואולי היחידות שיכולות להיות לו מלכתחילה, מוציאות מכלל אפשרות מיניות גניטלית. גם זו יכולה להיות תוצאה של טיפול, אך היא מבוססת על נכונותו לבחון שוב את פתרונותיו הקודמים ולהטיל בהם ספק.

התמוטטות התפתחותית בתקופת ההתבגרות, כפי שבאה לידי ביטוי בבחירה ב"אבנורמליות מינית", משמעה שהמתבגר ויתר על התקווה לשקם אי-פעם את הקשר אל ההורה האדיפלי. אך על-ידי בחירה ב"אבנורמליות מינית", וויתור על התקווה לשקם את הקשר אל ההורה האדיפלי, הוא גם מתריס כנגד המצפון שלו, ועל-ידי כך מנתק את הקשר שלו אל עברו שלו, כלומר, הוא מוותר על התחושה שעברו וחיי ההווה שלו הינם באחריותו באופן כלשהו. אולם אם המתבגר הסכים לעבור טיפול, הוא בחר לתת לפסיכואנליטיקאי את הזכות לתהות על פתרונותיו הקודמים. במובן זה, אין כל הצדקה ל"ניטרליות" של הפסיכואנליטיקאי; לא די שזה מנוגד למשימה שהאנליטיקאי נטל על עצמו, זה מנוגד באותה מידה גם לציפייה ולתקווה הלא-מודעות של המתבגר. בהקשר זה דין הניטרליות כדין חתימה על חוסר התקווה של המתבגר. המתבגר עלול לחוות אותה גם כאישור נוסף לכך ש"האבנורמליות המינית" הינה הזכות היחידה שיש לו.

אך היכולת לא להיות ניטרלי – במיוחד לנוכח השקפות רבות בימינו שמתייחסות להתנהגות מינית דוגמת הומוסקסואליות כאל התנהגות נורמלית ורואות בה זכותו של אדם – משמעה שהפסיכואנליטיקאי חייב להיות מודע למשמעות של תקופת ההתבגרות שלו עצמו ביחס לחייו בהווה. היא כרוכה בויתור על אידיאליזציות רבות של העבר שאנו חיים איתן. היא גם תאלץ אותנו לשקול את מידת הקנאה שלנו עצמנו במיניותו של המתבגר, ולהצריך הסתכנות באובדן חלק מן

הרווחים הנרציסטיים שמתבגרים חולים רבים רוצים או חייבים להציע לנו, במיוחד אם אין תוהים על פתרונותיהם הפתולוגיים, או באופן חמור אולי יותר, אם הם חשים שפתרונותיהם עוברים אידיאליזציה או זוכים בהערכה מופרזת.

השלכות קליניות

כמה השלכות קליניות נובעות מן הדברים שנאמרו לעיל. נדון כאן רק באלה שקשורות באופן מיוחד לסוגיות שהגדרנו בתחילת הפרק, כלומר, לעמדתו של הפסיכואנליטיקאי כלפי המתבגר שפונה לקבלת עזרה ואשר ההתמוטטות ההתפתחותית שלו באה לידי ביטוי ב"אבנורמליות מינית".

כאשר אנו פוגשים מתבגר כזה לצורך הערכה או טיפול אפשרי, אנו מסבירים לו את השקפתנו ביחס לאבנורמליות מינית. אנחנו מסבירים לו בפרוטרוט (ובמידת הצורך נפגשים עימו פעמים אחדות לשם כך) מדוע אנו רואים בבחירתו הנוכחית סימן לבעיה חמורה. אנו מוסיפים שננסה לעזור לו להבין את משמעותה לגביו וכיצד היא אולי נוצרה. יחד עם זה אנחנו מבהירים למתבגר שאין ברצוננו או בכוונתנו לנסות להסיר ממנו בכל מחיר את בחירתו, אלא שהטיפול משמעו לתהות על הבחירה, להבין את משמעותה, ואולי אף לשנותה.

לאחר שהתנאים הללו ברורים, אם המתבגר עומד על כך שבשום שלב אין לדון או לתהות על חייו המיניים ועל בחירות האובייקט שלו, וכי עלינו להתרכז בתחום אחר כלשהו של בעיותיו, אנחנו מסרבים לקבלו לטיפול. אנו ערים להשקפה של כמה מעמיתינו שלפיה הטיפול עשוי להוביל בסופו של דבר לאותה בחינה והבנה, ולפיכך אין כל צורך לנקוט בתחילת הטיפול עמדה תקיפה כזו. אך נסיוננו מראה שמתבגרים שמגיעים לטיפול, מצפים לרוב שישטו בהם או יכפו עליהם להיכנע. במצב זה הם עלולים להמשיך בטיפול בגלל יחסי ההעברה שהתבססו, אך מבלי שתתרחש כל עבודה טיפולית בת-קיימא. אותם מתבגרים שחיהם המיניים כוללים אבנורמליות מינית, חשים לעיתים קרובות מאוד ששיטו בהם או רימו אותם בעבר, והם משוכנעים שהאובייקט האדיפלי, המיוצג כעת על-ידי הפסיכואנליטיקאי, רוצה שהם יישארו כמות שהם. אף-על-פי שאת ההשקפה הזו ניתן להבין במהלך טיפול, חשוב שהאנליטיקאי ינתק את עצמו מציפייה זו כבר בהתחלה, ויאפשר למתבגר לבחור אם לקבל טיפול אם לאו.

אך באומרנו כי המתבגר יכול לבחור אם לעבור טיפול אם לאו, אין כוונתנו שאנחנו פשוט מאפשרים לו להחליט זאת לחלוטין על דעת עצמו. אנחנו דנים עימו על דעותינו לגבי חייו העכשוויים, ואומרים לו מדוע יש סיבה לדאגה, ומדוע עליו לשקול לעבור טיפול. אנחנו גם מבהירים כבר בהתחלה, שאנו אכן עושים שיפוטם שנוגעים בחייו בהווה ובעתיד. המתבגרים מתקשים להבחין בין השיפוטם שלנו ביחס לנורמליות או אבנורמליות, לבין שיפוטם של נכון

או לא-נכון, טוב או רע. אולם במסגרת ההעברה, המשמעות של נכון או לא-נכון, טוב או רע, נהפכת לגורם מרכזי ומהווה דבר שהתקיים בחייו של המתבגר זה שנים רבות, במיוחד משלב הבשילה המינית ואילך. לתת לנער להבין כי איננו שופטים דינו כבריחה מן הסוגיה של נורמליות או אבנורמליות, התמוטטות או לא. מעבר לכך, המתבגר ער בוודאי לכך שאנו שופטים, ואי-הכרה שלנו בכך כבר בהתחלת הטיפול מהווה לגביו הן קנוניה והן השתמטות שלנו.

כבר מתחילת הטיפול אנו מכירים במידת הסבל של המתבגר, גם אם הוא עצמו עומד על כך שחייו מתנהלים כשורה. לעיתים קרובות יחוש המתבגר שלהודות בסבל כלשהו, פירוש להסתכן באובדן האנשים או החפצים היחידים שמציעים הנאה כלשהי, או שגורמים לו לחוש בעל ערך. יש להכיר בחרדה זו כבר מן ההתחלה, אך יחד עם זה חיוני ביותר להכיר גם במידת הבדידות והריקנות הפנימית שלו. כבר מן הפתיחה, המתבגר ער לכך שאנו רואים בחייו הנוכחיים ובבחירותיו, סימנים לנוכחות של בעיה חמורה בתוכו, והוא יודע שאין זה אפשרי מבחינתנו להיות ניטרליים.

מקורות

- Blos, P. (1977). When and how does adolescence end: Structural criteria for adolescent closure. *Adolescent Psychiatry*, 5, 5–17.
- Chasseguet-Smirgel, J. (1981). Loss of reality in perversions – with special reference to fetishism. *J. Amer. Psychoanal. Assn.*, 29, 511–534.
- Deutsch, H. (1932). On female homosexuality. *Psychoanal. Q.*, 1, 484–510.
- Ferenczi, S. (1952 [1913]). Stages in the development of the sense of reality. In *First Contributions to Psycho-Analysis* (pp. 213–239). London: Hogarth Press.
- Freud, A. (1965). *Normality and pathology in childhood*. New York: Int. Univ. Press.
- Freud, S. (1924). Neurosis and psychosis. *S.E.*, 19, 149–153.
- Gillespie, W.H. (1964). Symposium on homosexuality. *Int. J. Psychoanal.*, 45, 203–209.
- Glover, E. (1933). The relation of perversion formation to the development of reality sense. *Int. J. Psychoanal.*, 14, 486–497.
- Greenacre, P. (1969). The fetish and the transitional object. *Psychoanal. Study of the Child*, 24, 144–164.
- Greenson, R.R. (1968). Dis-identifying from mother. *Int. J. Psychoanal.*, 49, 370–374.

Harley, M. (1961). Some observations on the relationship between genitality and structural development at adolescence. *J. Amer. Psychoanal. Assn.*, 9, 434–460.

Lampl-de Groot, J. (1962). Ego ideal and superego. *Psychoanal. Study of the Child*, 17, 94–106.

Leowald, H.W. (1979). The waning of the Oedipus complex. *J. Amer. Psychoanal. Assn.*, 27, 751–775.

Limentani, A. (1977). The differential diagnosis of homosexuality. *Brit. J. Med. Psychol.*, 50, 209–216.

Stoller, R.S. (1969). *Sex and Gender*. London: Hogarth Press.

זיגמונד הצעיר*

הקדמה:

פרויד הצעיר מחלק את העולם הפנימי לשלוש קומות ושואף ליצירה עם סדר אומנותי שיכולה לאסוף את הכל ולהמשיך לגדול, שלא כמו ההתמוטטות שהוא מבחין במכתבי "צמר"...

חבר יקרי,

אף עברו עלי דקות מאז הביא לי בדואר את מכתבך באקצוטי, ופניך אני כבר יושב וכותב כדי לתא את בקשתך נאמנה. לא חסר לי חומר לדחוס אתך מכתבי, כי כבר למנוע ימים לא ראיתי אדם מוכן ולא יכולתי אפואיד באם מאז לבי. אבל אני חושב לבדאי לאחלק את חומרי הפאס למתנו אחרי מכתב צב אלול קומות דיון תבא אליי אפואתך בזו אחי צו.

אצי:

קומה ראשונה

אל התכתבות סטודנט וחברית בלא וולאנו בסרט

בייתי מלמדת אכתב אב בסטודיית או רק פיב לי מילון, אבל בי סיוע פאמין אמקיד לא תקלפי, אינני מוצ אדווק אל אדמת סטוד. אם בייתי אתב אוקח את בצוד פראלון - אק פיי יומי קל, כי ב פמילי פסטודיות צועדות בקרבנותי כמו חיילים - בייתי בא אחריק ומלמדי אלתור אל קו פחצית בכוחותי פמאקאליס.

... ניסיתי אני אלת דואמני פננין אחי, באומי אגבי בצוד למכתב אמור אקבא. רק תסתב ארפץ איק ייחמקי, מלמ מסיס פמסקי, שנינו צוד נקדיל את חייו אולטי בליליו, כותב מכתב. אציב בלען! אינו אלא מלמ פלט אצווק לפל. אלא ציק לא אומנותי צם ב פומדות עקב אידע קלפ אק בי פמלצאב. פמכתב באו דומה אלתסת קצרב אלתחם יומי יקרי, ייקירתי או ייאדוני פנכבדי, ציבוביב לא חדלות צם מולטבות תרבו וגופו לא בקלות ולאלות יוד צם נציסות (פנוחות בל מכתב כמו סוג לא תבלין). למי, אלמב בי אצי

* Jugendbriefe, 57-59; Letters, 47-48

מחלבה לאולי תעניין אותך ולא אמןץ ממך. מעמן תלפס (פתיאלוסיס) מדוע דא-א פטוב +++ פיה צייק
 לשפ יתים כדי אפליס את פביאד, ביי דוא פיה יכול אבוא את פכאל בלנייפ. א פטיווליס לניתנו צד כד
 אינס תקסיס, יק לוי דוא פטיוול פוכון. דוא רצב אפראות אבני דאדס לבא יציר חייבס אלתור וץ סדי
 פגיוני וץ סדי רצונאית ל צעדיס; או פיה דא-א יוצר את פכאל בלנייפ, בני דאדס פיו מסטידיס את
 פאקו פולוב פצפאגי פניסיון אפדמות א-א. אול סדי צייק אפוסיוץ גס באתביוני, א סדי מאכתי
 וחסי חייס, אלא פסדי ל יציר אומנותי לאלקיו לא יק מובחנים צב מעב אלא גס מחוברים יודיו.